

SZTASKÓ RICHARD

Válasz semmi

Ott ül a teraszon a maga eszkábálta sámlin, és épp a lábai előtt heverő kosárba morzsolja a kukoricát. A szemek csak úgy peregnek, aztán biccent, s hang nélkül hív: gyere, ülj ide, próbáld meg te is. Mi az nekem, húzom ki magam gondolatban, nem nagy truváj, ő is olyan könnyedén morzsol, rajtam se fog ki a kukorica. Csak összedörzsölöm a két csövet, a többi már gyerekjáték.

Nagy levegőt veszek a lábai előtt heverő kosár mellett, és... eddig tart a tudomány. Hiába szorítom, forgatom, dörzsölöm a kezemben levő kukoricacsöveket, egy szem nem sok, annyi se jön le, már mindenem sajog, s mire rájövök, hiábavaló az erőlködés, a bal tenyeremből frissen rám kacsint egy vérző horzsolás.

Ő persze nevet. Hang nélkül. Teli szájjal. Jóformán könny szalad a szemébe, ahogy visszahúzódok a terasz tulsó felére. Nem szól semmit, kezébe veszi az általam vallatni kívánt csöveket, pikk-pakk, és már peregnek is a száraz kukoricák.

Kellene valamit mondanom, ebben vagyok csak biztos, de olyan, mint ha szétaposott őszi falevelekkel lenne tele a szám. Az avar íze fanyar – dohos pincére emlékeztet –, ahogy a nyelvemhez ér, és a szájpaplásomra tapad.

Aztán, nem tudom, hogyan és miért, de már az ólagnál állunk. A bal lábával két deszka közötti résen támaszkodik, én meg mellette, de olyan riadt tekintettel, mintha az imént szidott volna le, vagy éppenséggel most kezdene hozzá. A deszkalap éle egészen elkopott ott, ahol a lábát támasztja, azt hiszem, a disznók koptatták el, ahogyan az orrukat ki-kidugdosták egy-egy etetés alkalmával.

Az ól üres. Száraz szalmával van teleszórva, csak néhány légy döngicsél unottan a falak között. A belső rész, ahol éjszakánként a disznók aludtak, sötét és nyirkos. Innen kintről nézve sejtésem sincs, mekkora helyiség lehet, szűkös-e vagy sem. A tarkómon érzem, hogy nekem az *itt és most* egyáltalában nem jó, de azt is tudom, hogy ettől a pillanattól, pontosabban ebből a pillanatból nem lehet elszökni. Végig kell élnem minden egyes percét, még akkor is, ha valami belső ösztön azt diktálja, menekülj.

Ő meg csak áll és magyaráz. Támasztja a bal lábát, a jobb kezével pedig a belső ól felé mutogat. Olyan, mintha az ujjaival rést akarnak hasítani a levegőbe. Egy rést, amin keresztül legbensőbb vágyainkat is megpillantathatnánk; azokat, amelyekről valójában még sejtéseink sincsenek.

Nagyon tompán hallom, amit mond. Akárha víz alól hallgatnám ezt a végeláthatatlan monológot. Apránként áll csak össze a kép, még ha nem is minden egyes szeletét értem.

Disznóvágás. Holnap hajnalban. Azt a másfél mázsás kocát, amelyik odabent pihen. Ma már nem kapott enni. Hajnalra rettenetesen éhes lesz. És dühös. Legalább négy ember kell ahhoz, hogy ki lehessen húzni: ketten tolják, ketten pedig előlről próbálkoznak. Kapkodni nem kell, fő az óvatosság. Ha egy ekkora jószág neked megy, könnyedén otthagyhatsz a fogaidat. Csak kerüljön ki az ólból, onnantól már könnyebb lesz. Amint megébred, tudni fogja, elkövetkezett az utolsó nap. Küzdelem lesz, hajtja majd az ösztön. Torkaszakadtából fog majd visítani. Nem gyerekek való hang. Fájdalom és kétségbeesés. A látvány sem lesz szép. De ha megszúrjuk, onnantól kezdve leszáll a nyugalom.

Magyaráz és mutogat, és én nem értek semmit. Ez az ól üres. Évek óta nem laknak benne. Kit akar akkor ő hajnalban megszúrni? Milyen disznóvágásról beszél? Vagy lemaradtam valamiről? Szorítást érzek a tarkómon, meg kellene szólalnom, hogy „helyre tegyem” a valóságot, de semmi erőm, minden tagomat átjárja a zsibbadtság, mégiscsak róla van szó, aki tévedhetetlen, én meg hozzá képest akkora vagyok, mint egy gombostűfej.

Megpróbálom kívülről szemlélni magamat. Eltávolodom attól, ami éppen történik, s az ólnál már nincsen más, csak két homályos alak. Állnak és várnak valamire, és ez a valami sehogyan sem akarózik eljönni, pedig ha eljönne, sokkal könnyebben lehetne lélegzethez jutni. Ha nincs, ami éltesse, a szív megszakad, és mindaz, amit könnyfátyol nélkül kellene szemlélnünk, semmissé lesz.

Hiszen ami bennem lakozik, az kivetíthető, amit meg idekinn tapasztalok, azt könnyedén magamba illeszthetem. Olyan ez, mint egy soha fel nem épülő katedrális a város főterén, pazar a terv, a munkások lelkesek, de év múlik év után, s újabb elemmel gazdagodik az eredeti ötlet: egy újabb ornamentika, egy aprócska csipke, egy újragondolt apszis, egy kisebb betoldás, és a végét senki se látja, csak sejtí, mivé élesednek majd a tompának látszó körvonalak.

A fejem tele van szomorúsággal, a vállaim közé ejtem, alig bírom tartani, a nyakam belezsibbad – a folyóparti szikláknak-köveknek boldogság

az, ha rájuk fröccsen a víz, ha eléri őket a hullámszél? És mit szólnak a part menti fák, mikor a folyó közepén megáll egy hajó, s a fedélzetéről a habok közé hamvakat szórnak, azt követően pedig fehér virágok száza hull a vízre? Halott szirmok keringőznek az árral, a sodrás bíbora selymes takaró.

A hangját hallom, de a következő pillanatban már kint vagyok az utcán, és hiábavaló küzdelmet folytatok a lábaimmal. Szaladni próbálok, de nem tudom, mi elől menekülök. A lábaimon ólomsúly: kínszenvedés minden mozdulat. Minél jobban próbálok emelni, annál nagyobb az erő, ami visszahúzza. Valami úz és hajt, és nekem el kell menekülnöm előle, ha nem akarom, hogy utolérjen. Kétségbe vagyok esve, fogalmam sincs, honnan jövök, de azt látom, hova tartok – még akkor is, ha futásom egy helyben való toporgás –; egy csupasz nyárfa vár az utca végén, s egy pillanattal mintha dús lombkoronában végződne odafönt, de a látszat csalóka. Temérdek varjú ül a súlyos ágakon, sűrű, tömött feketeség, s az apró szárnymozdulatok miatt mintha szélről imbolyogna. A rettenet ül a szívemen, de úgy érzem, a fa tövében rábukkannék a nyugalomra.

A hangját lassan elnyomja a károgás. Ami sokkal inkább hasonlít egy lassan araszoló uszály motorjának zúgására: kitartó, egyenletes és visszhangzó. Nehéz rakománnyal halad, ár ellen, a sebességet tartja, s mikor odaér a hídhöz, lassít, s átúszik a pillérek közt.

A „lombkorona” ingása totális közöny. A varjakat nem izgatja, odaérek vagy sem, ez csak nekem fontos. Ebből csak én táplálkozom, ők nem. A lábam továbbra sem enged. Alig haladok, csupán néhány centit kapok jutalmul szenvedéseimért. Ezt érdemlem? Pont ezt?

Ilyenkor szoktam fölébredni. Kérdés van – válasz semmi. És a fához sem jutok el soha. Meglehet, egyszer-kétszer ültem már a tövében, a varjak alatt, csak nem emlékszem. Törlődik, aminek nem kéne, s persze megmarad az, amivel nem tudok, nem tudunk mit kezdeni.